

вати її лікуванню то запалення кишечника, то тифу, то нервової гарячки, а то й божевілля.

О восьмій годині ранку 1852 року на 43 році життя Миколи Гоголя не стало. Шевченкові доля відміряла також короткий життєвий шлях — 47 років, який завершився в Петербурзі 10 березня 1861 року. Обидва — і Шевченко, і Гоголь — не дожили навіть до п'ятидесяти років і обидва померли не на рідній землі, обидва гірко переживали самотину, їх переслідувала бездомність, повсякчасний пошук прихистку, бажання власного родинного тепла — рідного, а не чужого, хай привітного, але не свого. І Шевченко, і Гоголь так і не набули власного кутка, хоча кожен із них про це мріяв.

За вісім місяців до смерті Микола Гоголь, повертаючись з Одеси, де він завершив другий том поеми «Мертві душі», востаннє відвідав Василівку, в якій він не був шість років. У родинному маєтку він малює план майбутньої хати, в якій відвів для себе три кімнати, закупив ліс, позначив особисто колоди, навіть придбав велику дубову книжкову шафу. Він щасливий, бо завершив головну працю свого життя, але щасливий якоюсь тихою, внутрішньою радістю, яку навіювало усвідомлення завершеності великої справи, здійснення високого покликання його як художника на цій землі.

Шевченко не був в Україні довгих дванадцять років. Майже стільки він був вільною людиною — дванадцять з половиною років із двадцяти трьох, якщо вести лік від дня викупу з кріпацтва до останнього подиху.

Влітку 1859 року він вирушає в Україну з надією

Хоч на старість стати
На тих горах окрадених
У маленькій хаті,

бо йому «обісіло бурлакувати» і все частіше його душу зігрівала мрія знайти гарну і моторну дівчину, одружитися,

щоб з нею
Удвох дивитися з гори
На Дніпр широкий, на яри
Та на лани широкополі.

Та не судилося. Замість запланованих п'яти місяців Шевченко пробув в Україні лише 2 місяці і 10 днів, був заарештований, сидів під домашнім арештом і згодом був змушений виїхати до Петербурга. Та мрія про власну хату над Дніпром і про одруження не згасала. Пише до названого брата Варфоломія Шевченка, управителя маєтків князя Лопухіна, листи, в яких просить вибрати місце над Дніпром для хати, надсилає гроші для купівлі ґрунту і дерева: «На хату купи тільки соснового дерева; на двері і одвірки дубового або ясенного. Хата щоб була 10 аршин вшир і 20 вздовж. Як найдеш сухого береста, то бери; здається, краще не буде, хоч на лави».

Не довелося пожити в своїй хаті ні Шевченкові, ні Гоголю — в іншу хату судилося піти спати навічно.

Ходімо спать,
Ходімо в хату спочивать...
Весела хата, щоб ти знала!.. —

іронічно звернеться Шевченко до своєї долі в своїй останній поезії.

Так і не зустрілися за життя Шевченко і Гоголь — два великих українці. Не втішилися розмовою і піснею, не притулилися один до одного в гіркій печалі за долю рідної України. Та не забарилася їхня слава «з своїми лучами», під крилом своїм пригорнула їх до великого українського серця і навіки поєднала в безсмерті Слова.

Ніна Шерстюк

Мій пане коханий,
Спини на узбіччі коня.
І стан свій козачий
Схили до могого розкрилля.
Нехай доторкнуса
Іще раз твого стремена,
Вдихну силу вітру,
Розправлю затерплі ще крила.

Мій гетьмане милий,
Дозволь цілувати твій чуб,
Що степом пропахлий
І волею й цвітом калини.

І постать твоя величава,
І голос твій люб.
Нехай же піснями
Віншують тебе Чураївни.

Мій лицарю славний,
Дозволь дочекатись тебе
З походів. У січі
Хай шабля не буде тяжкою.
Хай небо прихильно
Всміхнеться тобі голубе.
Нехай же звитяга
Керує твоєю рукою.

м. Лубни,
Полтавська область

«Мій козаче...»